

akkor a városi, vagy csak a falusi magyarra kell gondolnunk?

Gyermekek: Mindenkre... Minden magyarra... Helyesen mondottatok. Ez az ima is arra tanít: szeressük egymást... dolgozzunk egymásért... és kitartsunk a jó és a rossz napokban egyformán! — Énekeljünk!

— Holnap délután pedig mindenki olvassa el gondosan a Magyar „Hiszekegy” című költeményt és én kifogom kérdezni, hogy kiként érti annak a versnek tartalmát?

A következő rajzórán „Város” később „Falu” című képet rajzoljanak a gyermekek, aki teheti: emlékezet után próbáljon ismert, vagy látott várost, vagy falut rajzolni. Később „A dolgozó ember”, „A dologkerülő” című képeken próbálkozzanak meg Gyuri életéből egyes jelenetet ilykép megörökíteni. Majd ezt is lehetne: „Városi gyermek”, „Falusi gyermek” emlékezet után: a mondottakból mintegy kihámozva: a gyermek nézetét — rajzban. — Később is minden egyes alkalommal variálni, ismételni kell, az egymás iránti szeretetét: a falusi és városi embereket.

Nevelnünk kell az „elvetett magvakat” és fáradhatatlanul „öntözgetni a palántákat”. Ha azt akarjuk: hogy viharokkal, vésszel szembeszállva: álljanak egykor — — — rendületlenül!!!

Szekszárd.

Jártas Róza rk. tan.

1938. MARCHIUS 2. HETE.

Nemzeti zászló

VI. OSZTÁLY.

(Hogy valóban, az egész életre szóló „mintalecke” lehessen a Nemzeti zászló, a nemzet színe: ahhoz a tanító nem mindennapi lélekkel, nem hétköznapi, fásult, agyonrobbott szívvel fogjon; hanem:

Tűz lobogjon lelkében... ezer éves multunk, lángoló, — vérontó —, szíveket hasogató — ... könnyeket fakasztó — fanatizáló hazaszeretet! Amilyent Árpád honszerzésétől, az 1914—19. háborúig: vérükkel... szinte örökös, meg-megújuló „vérszerződéssel” irtak meg nekünk őseink, hőseink: hogy tanuljuk meg. Égető tű legyen mindenik szava és hangja, mint amellyel fémeket égetnek, próbavágást végeznek. Akinek lelke végigszenvedte a világháború vérző lángviharát: annak az igazi egyetlen egy szent hazaszeretetet aranyfürdőjében ég. Él a lelke... Aki, ha ezt a szent szót Hazánk hangosan kimondja: láng csap föl a lelkéből és egy pillanat alatt elvonul, elrobog lelkiszemei előtt az egész „Magyar Nemzet Történelmének” eseménysorozata, — szemképráztató hősiességével, lélekbe-markoló fájo hazaszeretetével... s szinte úgy érzi: benne él:

a multban; — a jelen... ez talán csak álom? — Az ilyen tanító fogjon hozzá a „Nemzeti zászló“, a nemzeti színek tanításába. Színészkedni, itt céltalan; munkája falrahányt borsó lenne... Azért vigyázz tanítótársam! Fakó lélekkel, fáradt szívvel ne kezdj bele a Nemzet színei-nek magyarázásába. Ez: nem tananyag!” Ez a te, a mi, a minden magyarnak lelke, levegője, szíve, becsülete és oltára!

Előkészítés:

Tanító zászlót vesz elő és beborítja, befedi vele a falon függő Magyarország térképét. S míg templomi csend és feszült figyelem nem lesz, addig: néz a gyermekekre némán, sokatjelentő várakozással. — A fiúk biztosan leolvassák ünnepies-kifejezésű arcáról: hogy valami rendkívüli lesz. És kíváncsian nyitják ki lelkük ablakait... S ez a kedvező alkalom; midőn szinte magafeledten lerázza lelke szárnyairól a közönséges benyomások szítálporát... — Akkor aztán a tanító lángoló hazaszeretetének reflektora hatalmas fénysugarat lövelgessen bele a tisztalevegőjü gyermeklelkek szentélyébe... Hadd gyűljön ki ott a hazaszeretet örökméce.

Áthajlás:

Kedves Fiaim! — Ma ünnepi óránk lesz. Nagyon figyeljetek. Álljatok fel; állva hallgassátok végig, amiről ma beszélni fogok. Gondolatban emlékezzünk, nézzünk vissza a multba, édes Hazánkra, Magyarországra akkor: midőn Árpád apánk ott állt fönn, a Kárpátok haragoszöld bércein... — Mindenki maga elé tudja képzelni. De ime (előmutatja sikerült képét is), nézzük... Fehér lovon ül mozdulatlanul, mintha egy élő lovasszobor volna. S ime, körülötte ősapáink, a hős, délceg, sastollas vitézek seregi állanának és néznek...

Szemükben lobog az a tüzes fény, mely a hazaszeretet csilága. Ha ti, fiaim, láthatnátok ezeknek a kemény magyaroknak ragyogó szemeit, szinte égetné a lelketeket... s talán meg is ijednétek szigorú pillantásuktól! (Ugy-e, a multkor Feri, hogy lesütötte szemeit, midőn érezte, tudta, hogy hibát követett el: s nem mert szemembe nézni? mert keményen néztem rá, sőt a tisztelendő úr szemeibe sem mert tekinteni, mert az is szigorúan számonkérte tettét; érezte a saját bűnét és érezte, hogy a szeme elárulná, hogy onnan kiolvassánk... Minden ember szemeiben benne ragyog a lelke; amilyen az a lélek. Azért szokták mondani. A szem a lélek tükre.

Istenem! Nézzük csak gondolatban: mily ragyogó lelkűek voltak a mi őseink! Hogy néztek végig a völgyek s halmok téreim... Mintha csak kérdezték volna a zöld fenyveserdőtől: „Milyen itt a föld?... a fű?... a víz?...”

„Oly jók és szépek vagyunk, amilyenről csak álmodni tudtatok eddig Ázsia... Lebédia... Etelköz kék ege alatt... fehér sátrak szellős árnyaiban...” „Óh jöjjetek! tiétek akarunk ma-

radni' — csillogta a Duna, Tisza; — zúgták a fenyveserdők... integették az Alföld aranypiros térei...

És, fiaim, — jöttek! a hívó szózatra. Jöttek, robogtak alá. Érezte mindenik szittyavezér, — amit Árpád apánk érezett a szent pillanatoktól: mindhalálig, —: készek az életüket cserébe adni az Országért, amely: ime, megbűvölte lelküket; s amely lábuk előtt hullámoztatta, ringatta aranykalászos téreit... s amely Ország-nak testét a Duna ezüstös karja átölelve tartja... Azt a Magyar Szentföldet: amelyre rásimul a legmagyarabb folyó: a Tisza, — mint a gyermek anyja kebelére. — S az ősmagyarok szemei úgy ragyogtak, mint a mesebeli karbunkulus. Biztosan azt dobogta a tüzes magyar szívük, domború, hatalmas mellükben:

„Ez lesz mindörökre a magyarok Hazája!” Amen! S elrebegették kemény szittyá nyelven is.

Aztán megfordultak... körülnéztek... Feléjük biztatóan, hívogatóan bólogtak a Kárpátok hegyláncainak sötétzöld koszorúi, a fenyő- és tölgyfák milliói... Zúgva, suttogva beszéltek a zöld lombok a daliás leventékhez; azt zúgták ünnepélyesen:

„Derék, becsületes, bátor magyarok! nektek akarunk mi virulni mindörökké!” A zöld szín ettől fogva, kedves színe lett a magyarnak. A bizalomnak, a szép reménynek a színe.

Árpád, a hét törzs, a száznemzetség apraja, nagyja, a gyermekek és nők megbűvölve nézték a körülöttük ringó zöld tengert, a Kárpát hegykoszorúját s a lent elterülő és fehéren csillogó Duna—Tisza vizét. És aztán letelepedének, ahol aláereszkedének: a Vereckei hágón által... és lenn a lankás völgy ölén táborozának... Akkoriban született meg a legrégebb magyar vár... (?) Gy. „Munkács!” — Igen munkából, lángoló hazaszeretetből, — és nagyon erős akaratból.

(Mutasd meg P. Munkácsot... ti is odamutassatok a térképeiken. J. jöjj ki, a táblán rajzold le Hazánk határát és jelöld meg Munkácsot). S most gyerünk gondolatban tovább; időzzünk, éljük bele a múltba lelkünket; nézzük, miként szorgoskodnak őseink, ősapáink? S miálat minden kemény magyar kéz dolgozott, fölöttük ismét fölhangzott az ünnepies erdőzúgás: „Előre a munkában! a dologban! Előre!” — A szittyá vitézek itták, nyelték azt a friss, tiszta fenyőillatos levegőt, amelyet feléjük hajtott a szél. Itták, szívták... (Talán ettől voltak őseink oly erős egészségek, oly szép aranybarna-piros arcszínűek? amilyen más nemzetenél nem látható sehol. Annyi bizonyos, hogy nem ismerték sem a pálinkát, sem a dohányzást).

Most hagyjuk a sötétzöld fenyvesek tájait... Mintha előttünk feküdnek a Magyar Nemzet Történelmének hatalmas ódon, régi könyve... Fordítsunk tovább a történelmünk évezredes lapjain, olvassunk... Itt van a „Fehér ló regéje”. Ismeritek. Mint lett Árpád a földnek urává. Mint tűntek el a sátorok és helyettük faházak s helyettük később, rendesen épült házak foglaljuuk bele a múltba lelkünket; nézzük, miként szorgoskodnak

gadták kedves otthonukba a harcos, vítézkedő magyar családokat. Teltek, multak felettük az évek, évtizedek, évszázadok. Mindig több volt a munka és kevesebb a harc. De nem tudnám megmondani: őseinknek a becsületük volt-e nagyobb, vagy a harci vítézségük híre? Mert örök dicsősége a magyar nemzetnek, hogy fiai becsületes, erkölcsös életet éltek. Nagy tiszteletben tartotta a férfi a feleségét; megbecsülte öregeit, tiszteletet adott minden idegennek. Becsülete, mint a fehér hó, átragyog minden századokon által. Bizony, oly tiszta, erkölcsös életet élt az ősmagyar a családjával, hogy megcsodálták még mostanában is ezt a magyar becsületet a nagy háború alatt. Az asszonyt „feleségnek” szólította férje; ezt pedig „uramnak” a nő; ugy-e, mint ma is így szokás nálunk? A pór és napszámos épp úgy, mint a nagyúr. Pedig tudjátok, hogy akkor még István fejedelem előtt, a honfoglalás idején, milyen vallásuak voltak? (N. Pogányok voltak; de? N. bálványokat nem imádtak...) A lelkük mocsoktólán becsülete és tisztasága szinte sejtette a kereszténységet. És a magyar nőkről, magyar Nagyasszonyokról, anyákról az idegenek mit is szoktak mondani? (Mit olvastunk IV. Béla király leányáról, boldog Jolántáról?) N. „Ha angyalokat akarsz látni: menj Magyarországba”.

Fiúk, mit szoktunk hasonlítani a tisztasághoz? Ami nagyon tiszta, szép? (B. Olyan tiszta, mint a hó). Ilyen tiszta hó-fehér volt a magyar becsület is; — „volt? Csak volt? (?) N. Az is marad! Meddig? Az maradjon mindörökké! S ti fiaim? Meddig lesztek, meddig jártok a becsület hófehér útjain? — (Mindig.) Tiétek a jövő ideje... a jövő munkája... a jövő reménye... a jövő örömei mind. — Meddig mentek majd ártatlan, tiszta lélekkel hófehér becsülettel? (?) (M. — Mindig. — Mindhalálig). Követitek-e dicsőséges őseinket a becsület fehér útjain? — (M. Követjük... Követjük! B. Mindig. Örökké! Hála Istennek! — Megértettétek a lelkem szavát. De most lépünk fölőbb. — Nem elég az ígéret, hogy a becsületesség fehér útjain fogtok élni jární... Mit tettek őseink a Hazáért: a török-tatár háborúk, mohácsi vész idején? mit az 1914—19-iki világháború idején a katonák? Akiknek emlékét a történelem aranybetűkkel jelöli meg? Márványtáblába vésik nevüket? Mit adtak oda? (F. Meghaltak. — E. Szenvedtek... — N. Vérüket ontották a Hazáért...) Piros vérüket ontották... (?) (A. A fehér?... becsületért!) Igaz. Most lesz 23-ik éve a rettenetes hírnek: 1914. július 29-én a Balkán feketelelkű népe: megölte jövőnk királyunkat, Ferdinánd trónörökösét... és még a feleségét is... a gyöngé nőt is... A hír, mint rettentő ágyúdördülés visszhangzott a mit sem sejtő Hazában. Megrázkódott a hatalmas Kárpát... felbőgött a dübörgés a Duna—Tisza hullámain... Hej! hogy kapott a kardia után minden becsületes magyar. Felpirultak az arcok... És jött a véres háború, mert

így kívánta a magyar becsület... Fiaim, kiknek atyjuk oda volt, vagy odaadta a legdrágábbját: az életét, a Haza — és nemzet hófehér becsületéért: emeljétek fel magasabbra a fejeteket: ti hadiárvák. Ti hősök fiai vagytok! Ti nem emlékeztek, de én most is mintha látnám s hallanám a sokmillió magyar hős katoná patlogó szavát: „Előre!” Mert ha nem mentünk volna az ellenség elébe: ő jött volna be Hazánkba, ő jött volna közénk; s akkor: nem ülhettünk ily békésen itt sorban ti, meg én. — Istene! Zúgott a sokmillió bakancsos láb... Ziháltak a vérző szívek a katonazubbony alatt... véreztek... fájtak: az otthonhagyott gyermekekért... feleségért... anyáért... S mégis mentek, vissza sem néztek, mentek: piros vérükkel védjék meg mindenütt a magyar fehér becsületét!... Itthon nem maradt egy egészséges sem... egy becsületes magyar sem; csak az öregek... és sajnos — meg kell mondanom: voltak becstelenek, gyávák, nem magyarok is... akik pióca módjára szívták a sok hasznót és bezsebelték a tenger pénzt..., meggazdagodtak, míg a magyar kint a gránicon, fagyban, vérben, vérével váltotta meg újból a hazát... (Várjon pár percig a tanító és hagyja a fiúkat kérdezni.)

Kedves kiskatonáim! Én tudom, hogy az ősmagyarok kipirult arccal néztek le a véreskardú, véresmellű, vérzőarcú unokáikra, onnan a dicsőség és béke honából, az Égből. Én tudom, érzi a szívem, hogy szinte tán örömkönyveket is sirtak örömlükben a régesrég elköltözött szittyavitézek: lenézvén az Égből, Isten remekére: a magyar katonára, amint vérét ontja, életét áldozza a Hazáért... Hogy testével zárja el az ellenség elől a Haza drága földjét... És látták, hogy szinte vörös vértengerben kinlódunk... Óh, hogy tüzelt égő szemük fénye, — látva: hogy vértől piros köröskörül a drága Magyar Határ...

De mit zúg a Kárpát zöld fenyeserdeje? Mit — a reménység zöld sátora?... Biztatón integetnek; — bár megrítkította ágait a vitézek fegyvere: — de meg nem hajolva — büszkén, egyenesen intenek:

„Előre! a munkában, a becsületben... a harcban...!”

Magyar véreim: Mi, lobogott a katonacsapatok élén a háborúban? Mit őrzött, védett az életével a „zászlótartó?” (N. a Nemzeti zászlót!!! — N. a Szűzmáriás zászlót!) Mit jelentett, ha a zászlót el tudta venni az ellenség? (N. Hogy vége a dicsőségnek... Oda van a tábor becsülete...) A nemzeti zászló milyen becsületet jelent nekünk? (F. A nemzet, a Haza becsületét!) Ugy van! A nemzet a Haza becsületének tehát: a nemzeti zászló... (?) (B. A jele... F. a jelképe!...) Igazatok van... Óh és nekünk magyaroknak a nemzeti zászlónk, — rajt a szent királyságunk jelével, a Koronával és a Patrona Hungária képével jelenti az egész nemzetünk történelmét: nem betűkkel leírva, hanem színekkel jelölve... Amit tehát most elmondottam a nemzeti színeket akartam megmagya-

rázni... — Gondolkodjatok. — — — (A tanító várjon és hallgasson... szinte nézzen vissza a saját lelkében... de a gyermekek is el fognak mélázni... Tanítsuk meg így ily módon értelmükbe vésni... visszaidézni... rajt érlelődni az eszméken... a gondolatokon... A nyert benyomásokat ilykép szinte osztályozni fogják...)

Rendezés.

Ki tudja közületek kiválogatni a mi drága, szent „Háromszinünket...” Hol, melyik színnél kezdettem a mai tanításomat? (Mind: a zöldnél!...) Mit jelent? (A Kárpátok erdeinek a színét... N. A honfoglalást... E. a munkában való előrehaladást... T. Munkács várát... G. A szent reményt... R. Reméljünk és bizzon a magyar!) De azt mondjátok meg: miért a zöldnél kezdtem? Hiszen hogyan is kezdjük? A nemzeti szín: Piros. Fehér. Zöld.

(S. Mert a zöld van alul; — azon pihen: a fehér... a fehérén a piros...) Ugy van. Ott kezdtük az első lépéseket a Kárpát zöld rengetegjeiben... a honfoglalás felé; onnan indultunk el... Tehát, most kezdjük a zászlónk színeit sorrendben. — Mit jelent nekünk: a piros?

(M. A háborukat. A sok véres harcot, amelyet hazánkért ontottak a mi őseink...) Mikortól?... (T. eleinktől — egészen?... (N. Egészen az 1914—19-iki világháborúig! — Ugy van... Minden vérontó háborunk benné van a piros színben(??) A honfoglalás... Alpár véres mezeje... A tatárjárás. A törökvilág... Szigetvári hősök... Zrinyi... A Hunyadyak vére... Szécsi Dezső... Kinizsi Pál... A mohácsi besz... A kuruc-labanc háborúk... Rákóczi... 1848—49 évek... 1914—19-iki világháborúk...)

Vér... piros vér... Eletünket a hazaért a nemzetünk becsületéért. — A fehér színt honnan szedegessük elő? Mint drága hófehér selymét szent zászlónknak? Mi a fehér jelentősége? Mit mond a fehér szín?...

(M. A magyar nemzet csodás tiszta, becsületes élete fehér...) (?) Becsületből: mindig megtette kötelességét... Otthon barátjaival... (És ahol a legdrágább a becsület ára?) Legbecsületesebb a harctéren... Ugy van! Ott karddal mérik a becsületet és vérrel... Piros... Fehér... Zöld...”

Zöld. (?) M. A reménység, biztatás, hogy dolgozzunk, mint őseinknek honfoglaláskor integettek a Kárpátok zöld hegykoszorúi (?) Előre a munkában!... (?) A szorgalom megvigasztal... (?) Reményt ad... (?) Aki dolgozik... (?) Aki dolgozik, annak lesz jó sora. (?) Az szereti hazáját... Mondjuk tehát ki: „Az szereti hazáját, aki... (?) nem szájjal és szóval mondja csak... (hanem?), hanem dolgozik, munkálkodik... És akkor lesz öröme és remélheti a jobb, szebb idöket...

Igy van jól mondva, Kedves véreim. Kiknek a fiai, unokái

vagytok ti? (Hősök unokái...) Kövessük mi is mindig, amit a szent Három szín mond nekünk. S bárhol lássátok a Három szint, — mindig teljék meg a lelketek és szívetek szent tisztelettel.

Ha: a házak ormain lengeti a szél „Emlékezz és ünnepelj“.

Ha melleden, szíved felett hordod a nemzetiszín szalagrózsát, jelentse neked: „Magyar vagy! Munkálj! Becsületesen tedd meg kötelességedet!“ — „Hazáért, magyar fajtáért élj — s ha kell: halj!“

Imakönyvetek lapjai közt ott legyen mindegyikőtöknek egy darab nemzetiszín szalag... „intőnek“... „jelzőnek“... „figyelmeztetőnek.“ — — (N. Az olvasókönyvemben is van... N. A történelmi könyvemben is az van jelzőnek...) Helyesen van.

Mélyítés.

S most „hősök unokái“, — figyeljetelek, valamit mondok: ——— Ha én kint látok a mezőn dolgozni embereket, akkor: eszembe jut s lelki szemeimmel látom a „Három szint...“ Ki tudná elmagyarázni, hogyan s mi jelenti az egyes színeket? (N. Piros... a hazaszeretete... mert szorgalmasan dolgozik a Hazáért... érte meg is halna... N. Fehér... Becsülettel végzi kötelességét... N. Zöld... A munkában előrehalad... Reméli a jót... N. A remény színe zöld, ami körül veszi: — zöld mező... zöld hegyodal...

Most figyeljetelek nagyon és gondolkozzatok: Ha a zöldtől kezdve, gondolkodnánk azon, hogyan lehetne minden szín értelmét „egy“ szóban kifejezni, de úgy, hogy a „három szín“ egy értelmes mondatot alkosson. (A tanító a zöldre mutatva... vár).

N. A munkában... (fehérre mutatva...) N. Becsülettel... (pirosra mutatva megáll és — segítve a gondolkodást e szín jelentőségéről: esküre tartja kezét). B. A harcig... N. Mindhalál! F. Előre!“

Helyes. Mondjuk mind egyszerre: (esküre emelt ujjal:) „A munkában... Becsülettel... Mindhalál! Előre...“! (Tanító Egy szót kihagytunk... Miért küzdjünk mindhalál!ig becsülettel?... Az oszt: a Hazáért!)

Nagyon jól van. Most azonban, amint a magyar nemzet sorrendje kívánja, úgy mondjuk el. (Piros. Fehér. Zöld). N. Próbáld egyedül... Figyeljük, jól mondja-e az egyes gondolatokat?... (Tan. mutatja a Piros szint s kezdi az első szót: „... A Hazáért... Mindhalál!ig... Becsülettel... Előre!“ Mindnyájan ismételjék, szívünkkel, — lelkünkkel... Ismétlés.

Tudtok-e a Nemzeti színről verset?

(Nemzeti lobogó!) Jól van. Ezt a költeményt le fogjátok írni szabadon... a saját szavaitokkal... S amit ma tanultatok, abból is irjatok bele pár mondatot. Mostantól fogva, a reggeli ima után... (várja, hogy a fiuk mondiák ki a többit...) M. Ezt imádkozzuk! — (Ugy van.) A Hazáért...

Mindhalálíg... Becsülettel... Előre!"

(Átismétlés, egyenként; —a színek jelentőségén...) Fiaim! Irjuk rá minden írkára (várja a Tanító, hogy a fiuk határoz-
zanak.

Fiuk: Könyvünkre, az első lapra

A Hazáért mindhalálíg!... (?) — Piros

Becsülettel!... (?) — Fehér

Előre!... (?) — Zöld.

S most énekeljük el a Himnusz! — István, fogd a Zászlót a kezedbe! Állj az osztály elé! — (Ének). Utána: Tanító: esküre a kezeket! Mondjuk el jelmondatunkat:

A Hazáért! Mindhalálíg!

Becsülettel!

Előre!

— Fiaim! E jelenet képét jól vessétek emlékezetetekbe, mert le fogjátok rajzolni — emlékezetből.

Hanem még valami hátra van. — Mit szoktunk tenni a zászló nyakára?

Gyermekek: Koszorút! — Tanító: Mi is meg fogjuk koszorúzni drága Zászlónkat. Háromszinű Nemzeti Lobogó c. költeményt tartalmát leírjuk szabadon.

— És? Irjuk bele: a mi gondolatunkat is: a Három színről.

Tanító: Mi lesz a második munkánk?

Gyermekek: Le fogjuk rajzolni, ahogy István az osztály előtt áll a Zászlónkkal, esküre emelt kézzel — És? Címe a képnek? Mi lesz?

A Hazáért... Mindhalálíg... Becsülettel... Előre!...

A negyedik ez lesz: vasárnap d. u. kijelölitek: Petőfi Sándor költeményei közül azt, amelyben a Nemzeti Zászlóról tesz említést.

És az ötödik — tán a legszebb munkánk lesz — a jövő vasárnap kijelölitek a Történelmünkben előforduló hősi vitézséget, amellyel a Nemzeti Zászlót megmentik... A vártoronyra föltették... a katonák életük árán is védték... (Szigetvár, Budavára...) Kinizsi Pál, Dugovics Titusz, Petneházy hajduja... stb. — Ezen munkáttal meg lesz koszorúzva a világ legszebb Zászlója! Most pedig elénekeljük a Szózatot! — (Azután a Nem! Nem! Soha! Három szó... stb.)

Jártas Róza.

